

Idejna zasnova dnevnega centra in varstva starejših v Kranju

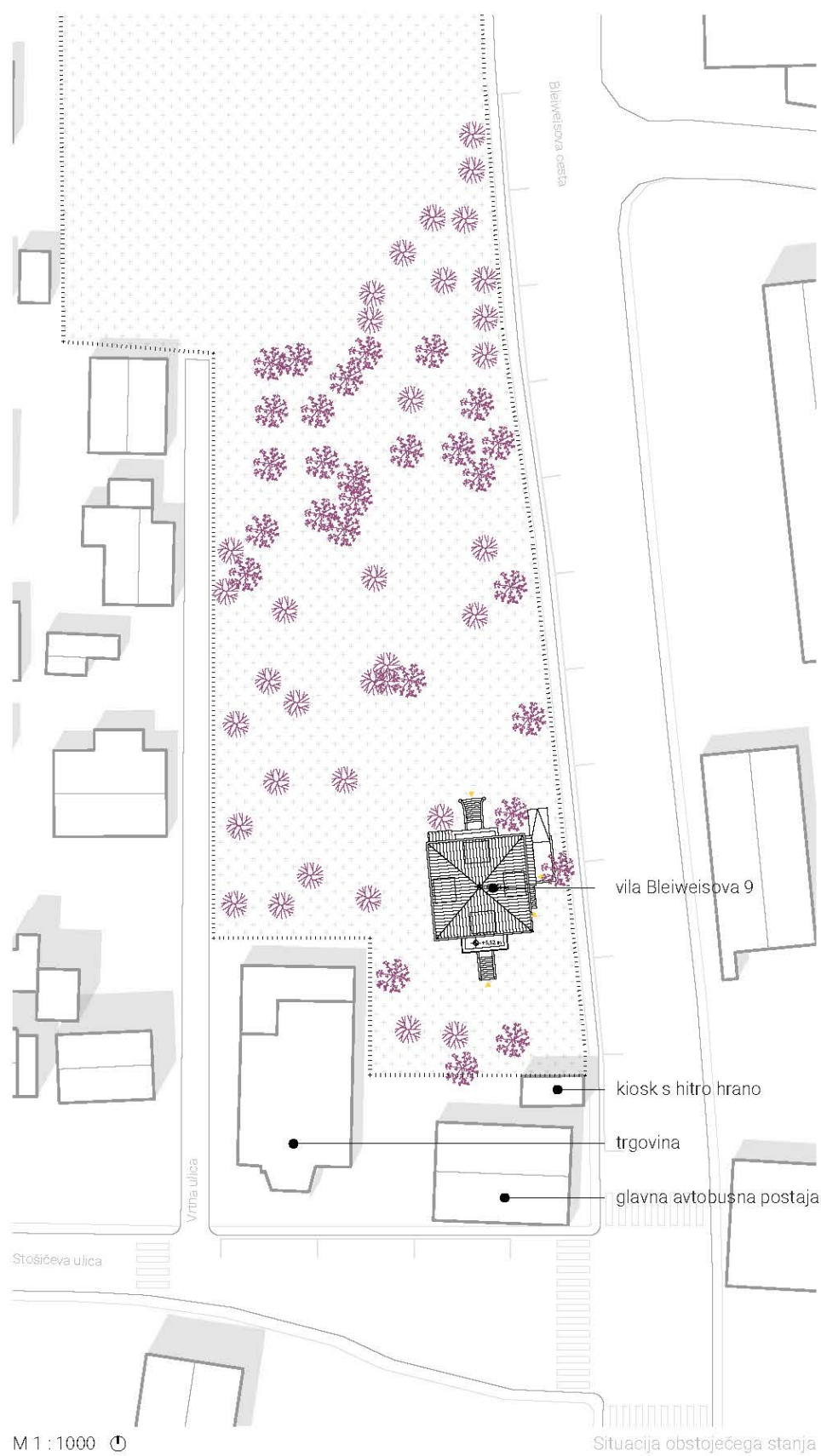
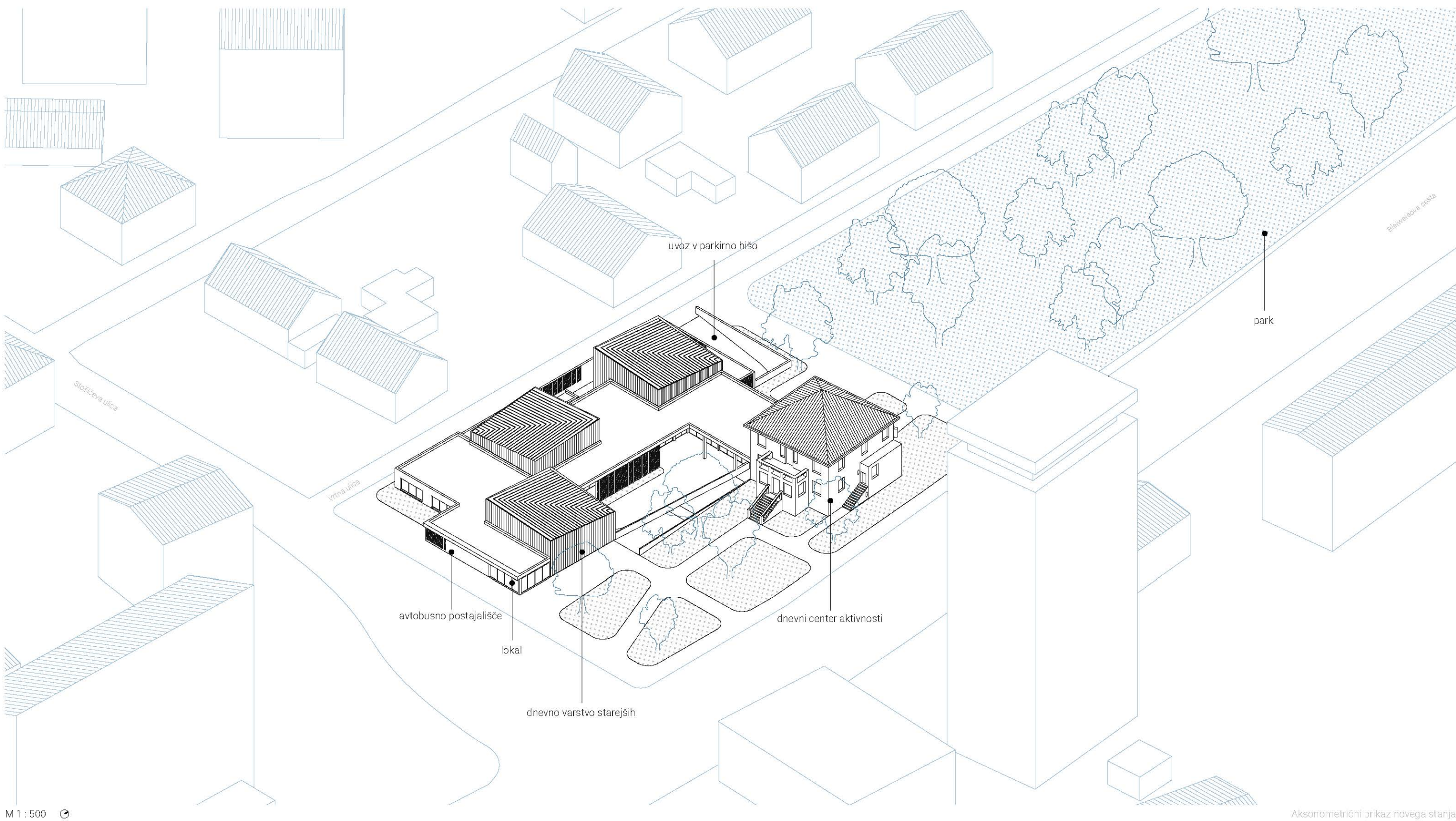
Avtor: Živa Hude
Mentor: doc. dr. Leon Debevec, u.d.i.a.
Konzultant za konstrukcijo: doc. dr. Simon Petrovičič, u.d.i.gr.
Konzultant za požarno varnost: doc. dr. Domen Kušar, u.d.i.a.

Družbeni problem, ki ga naloga obravnava, je staranje prebivalstva. Delež starejših v Sloveniji iz leta v leto narašča, sistem oskrbe starejših pa temu le stežka dohaja. Tradicionalna oblika oskrbe (dom upokojencev) ni dostopna vsem, zato so se v Sloveniji začeli razvijati tudi drugi modeli oskrbe, kot je dnevno varstvo starejših.

Obravnavan arhitekturni problem pa je degradirano območje avtobusne postaje v Kranju in pripadajoče meščanske vile ob Bleiweisovi cesti, ki je v sklopu naloge tudi prenovljena.

Naloga upošteva kompleksnost programov dnevnega varstva starejših in dnevnega centra aktivnosti, jo poveže s spremljajočim javnim programom in hkrati ohranja urbanistični motiv vrtnega mesta.

URBANISTIČNA ZASNOVA

Zakaj dnevno varstvo starejših?

Ker od vseh oblik neinstitucionalnega varstva na človeka potrebuje najmanj prostora in najmanj osebja ter je zato finančno najbolj dostopna in v družbo najbolj vključena oblika varstva starejših.

OPIS LOKACIJE

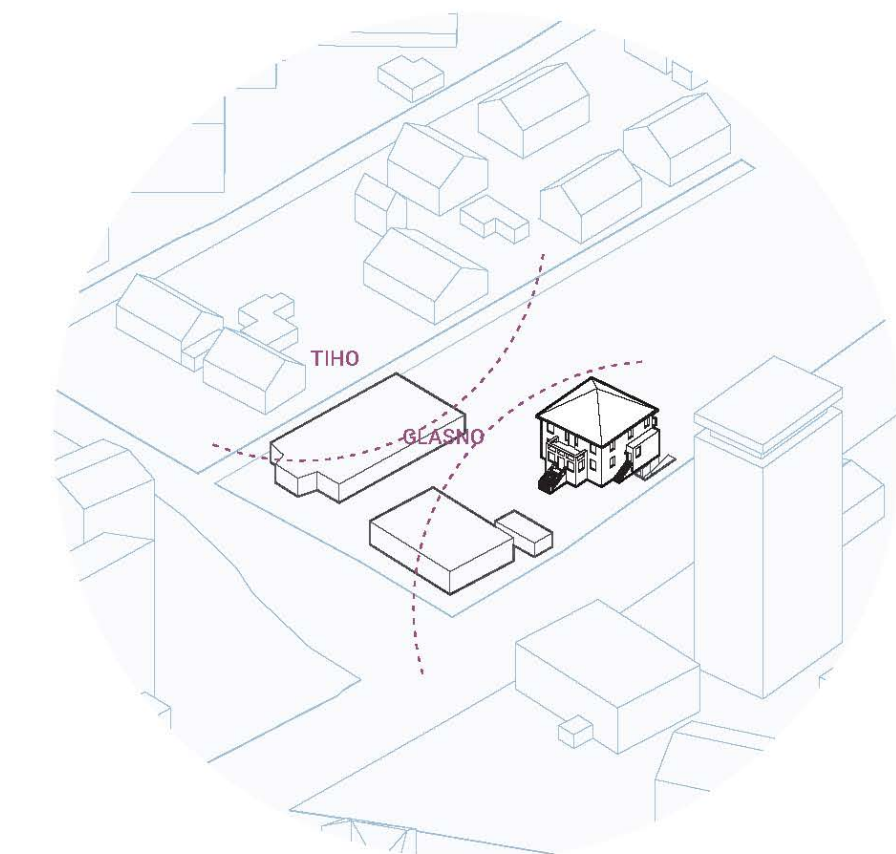
Območje med Vrtno ulico in Bleiweisovo cesto v Kranju je izbrano ker gre za dobro lokacijo v mestnem središču, katere potencial pa žal ni izkoriščen. Urejena okolica že danes obiskovalcu nudi bogat mestni utrip in programsko pestro dogajanje, ki pa zaradi pomanjkanja javnega prostora ne more popolnoma zaživeti. Ker je lokacija novega avtobusnega terminala že znana, bo območje potrebovalo nov program.

Obravnavana lokacija se nahaja le nekaj minut peš od starega mestnega jedra Kranja. Na severu lokacije je koncentriran zdravstven program, na jugu poslovni program, na vzhodu mešan program, na zahodu pa pretežno enodružinske hiše in bloki.

Kljub potencialu prostora pa je to žal največje degradirano območje v bližini mestnega središča. Na to nakazuje dotrajana avtobusna postaja na vogalu, ta je za potrebe mesta Kranj že dolgo premajhna. Avtobusna postajališča se vijejo vzporedno z Bleiweisovo in Stošičevo cesto, zato je območje prometno zelo obremenjeno. Na lokaciji se nahajajo tudi manjša trgovina Mercator in kioski hitre prehrane. Pred trgovino se zbirajo narkomani, ki se ponori zatekajo v zapuščen vilo Bleiweisova 9, ki stoji znotraj ograjenega zapuščenega parka. Vila je v preteklosti delovala kot vrtce, danes pa skupaj z okolico propada in predstavlja grožnjo mimoidočim. Mogoče je prav zaradi tega celoten zeleni del zaščiten z ograjo, zaradi katere - kljub temu da je to največja urbana zelena površina v bližini mestnega središča - nihče ne more dostopati do nje.

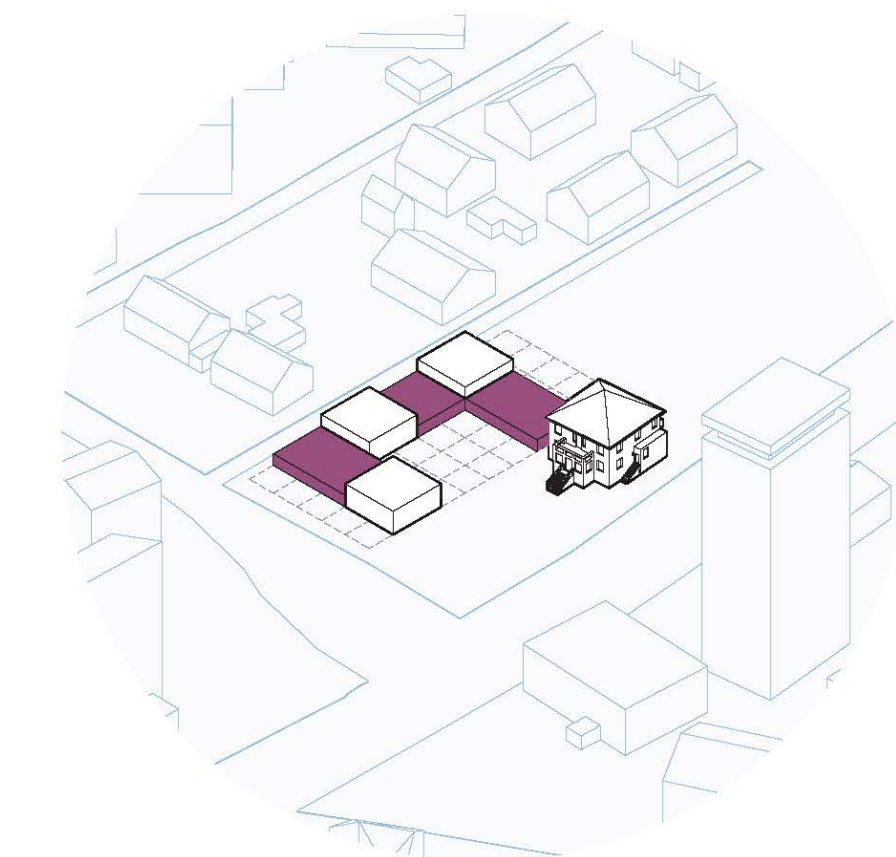

Območje med Vrtno ulico in Bleiweisovo cesto, slika vire in Kranjskega nebotičnika za rjo

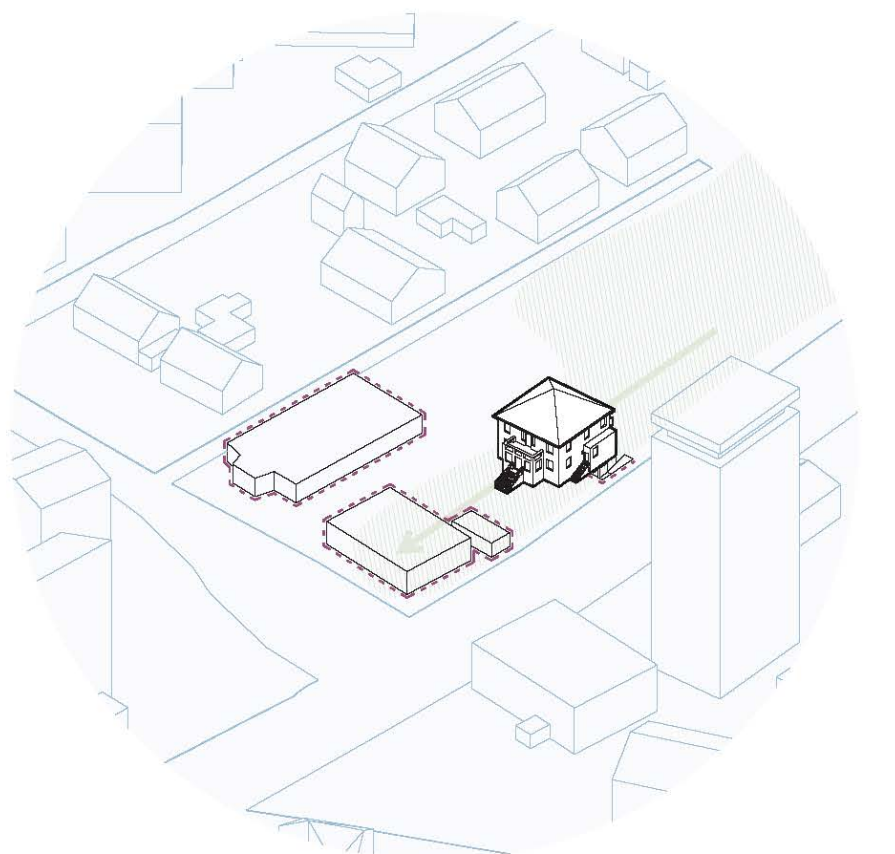

Glede na gostoto prometa in pretoka ljudi se lokacija lahko razdeli na tihi in glasni del.

Tih del poteka ob stranski Vrtni ulici in je primeren za program dnevnega varstva starejših, ki zahteva prostore, primere za počitek, sprostitve in umik. Glasni del poteka ob Stošičevi ulici in Bleiweisovi cesti, glavni poti do centra mesta. Tam je predviden dnevni center in javni program, ki poveže objekt z mestom.

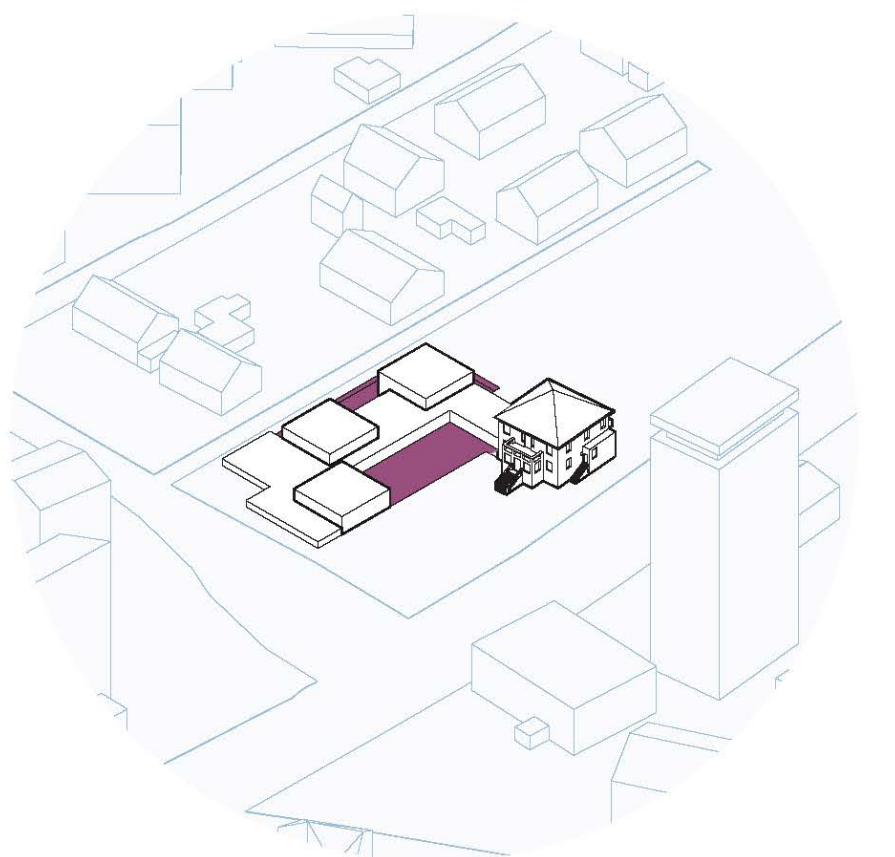

Vsi trije volumni dnevnega varstva so med seboj povezani s programom dnevnega centra, ki zaščitene posameznike vključuje in povezuje v širšo skupnost.

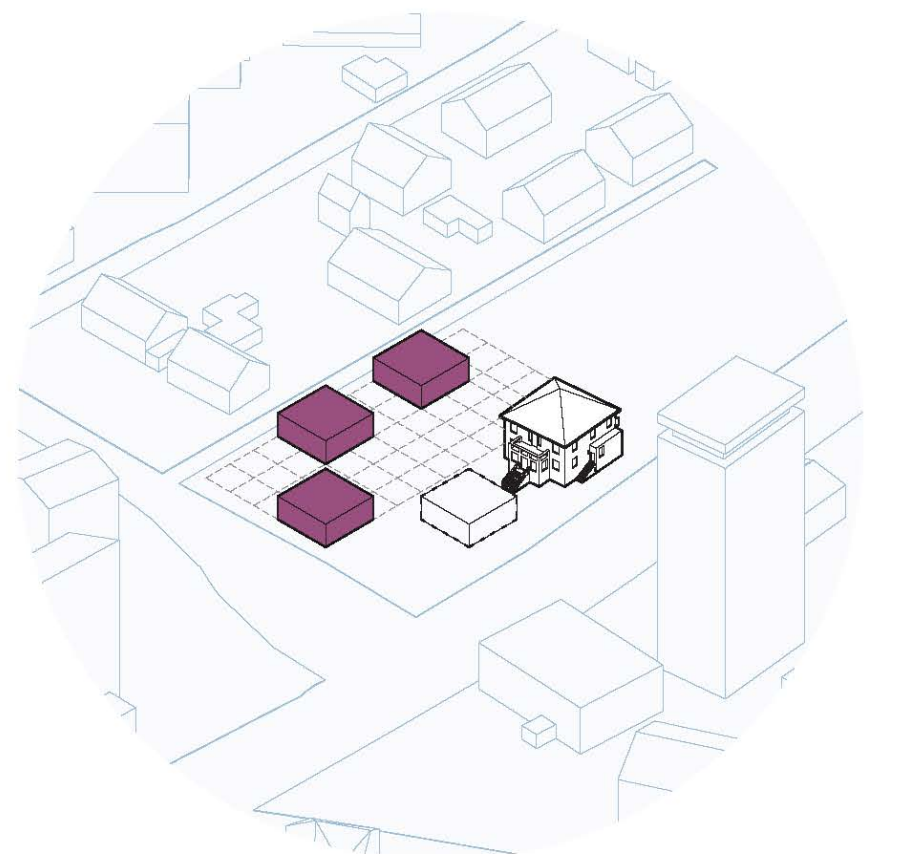
Ker so z izjemo vile vsi objekti na lokaciji začasne narave in zato brez večje arhitekturne vrednosti, so predvideni za rušitev.

Priznino pred vilo je mogoče izkoristiti za razširitev Bleiweisovega parka, kar bi ne le povečalo zelene površine mesta, temveč bi odprta površina tudi uravnovesila trenutno utesenjenost prostora pred nebotičnikom.

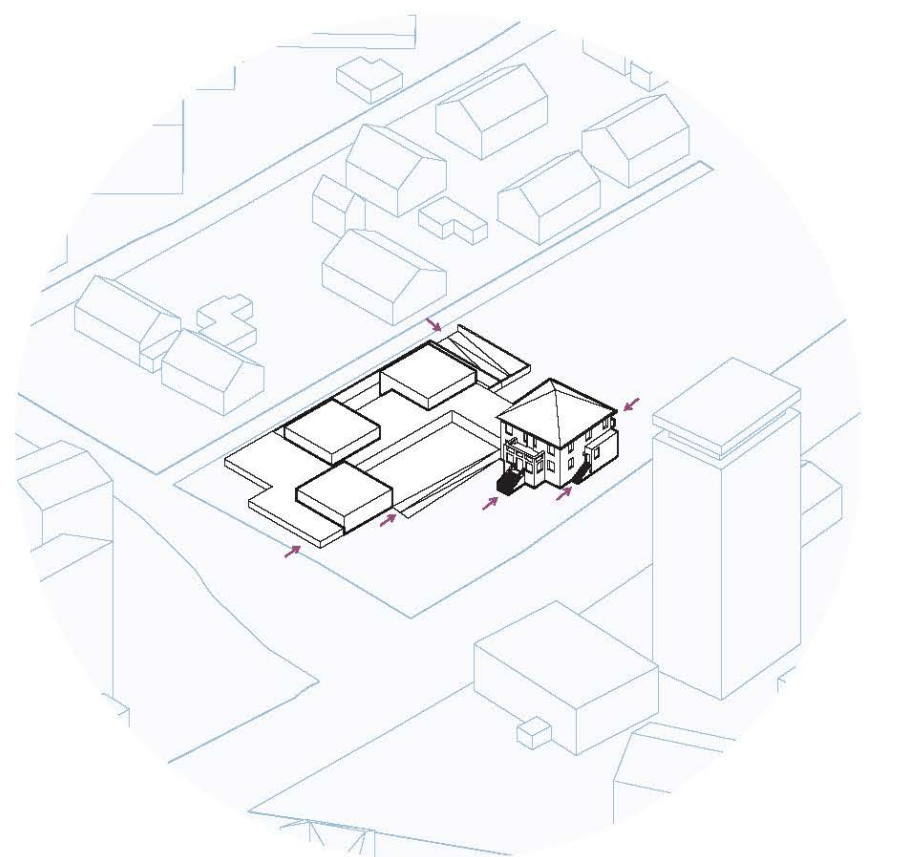
Dozidava je povezana z vilo preko kletne etaže, ki je 1,1 m pod terenom. V izogib dolгим hodnikom in velikim prostorom se volumini zamaknejo. Posledično namesto enega velikega nastane več manjših prostorov, ki so za dementne posameznike lažje obvladljivi.

Kljub premiku voluminov od oboda je ta ohranjen enkrat v vlogi zunanje stene, spet drugič kot betonski zunanji zid. Zunanji prostori, ki nastanejo znotraj oboda z razgibano središčo, so zazelenjeni.

Rušenje obstoječih stavb omogoči dozidavo objektov, ki lahko smiselno dopolnijo obstoječo vtilsko četr. Pri umeščanju volumnov na lokacijo se je moč opreti na Vumikovo regulacijo starega dela mesta Kranj, z izjemo predvidenega objekta pred obstoječo vilo. Ta bi namreč zakril tako vilo kot park za njo.

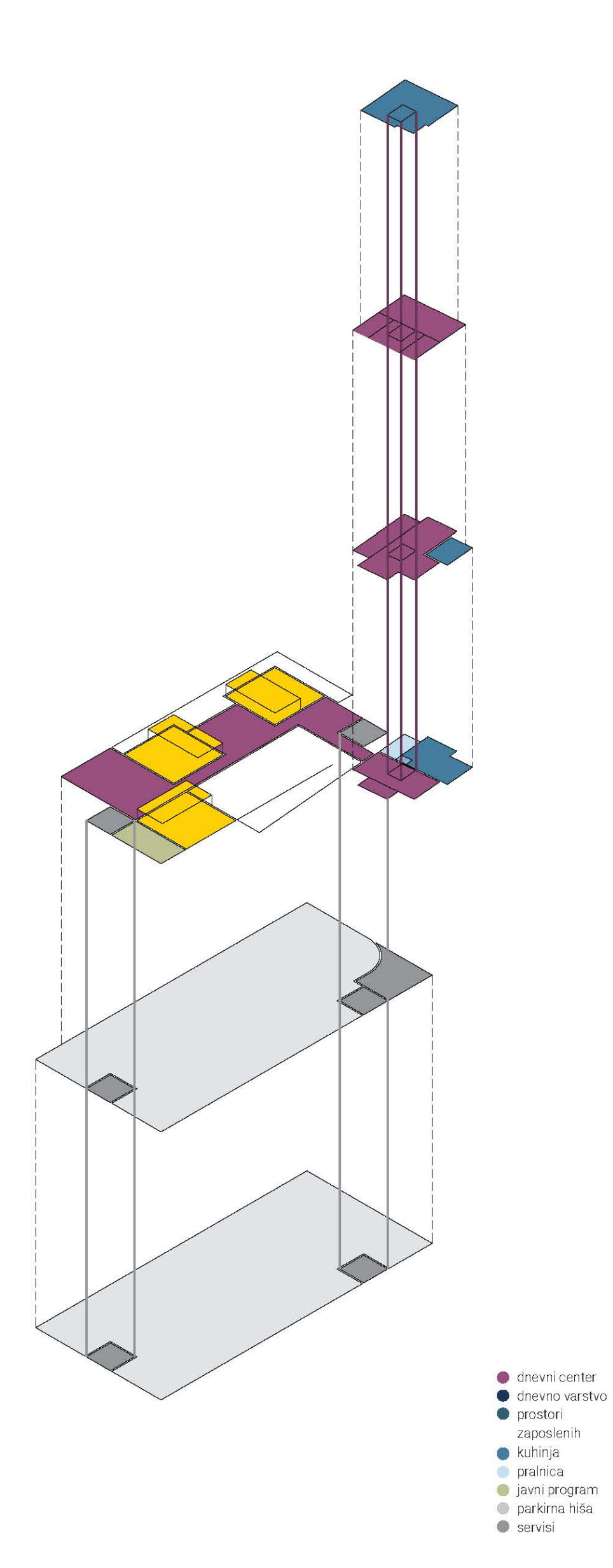
Vsak tako umeščen volumen je samostojna enota dnevnega varstva, ki ustvarja občutek intimnosti in varnosti.

Da se vilo še dodatno osmisli, se za glavne vhode, tudi v dozidan del, koristijo obstoječi vhodi vile. Ker so ti vhodi na nivoju visokega pritličja in zato gibalno oviranim osebam težje dostopni, se v osi sever-jug v kletni etaži doda še en vhod, do katerega zavoljo lažje dostopnosti pelje klančina.

Uvoz v garažo je predviden z Vrtno ulice na severni strani objekta. Vhod kavarne je na južni strani.

PROGRAMSKA ZASNOVA

- dnevni center
- dnevno varstvo
- prostori zaposlenih
- kuhinja
- pralnica
- javni program
- parkirna hiša
- servis

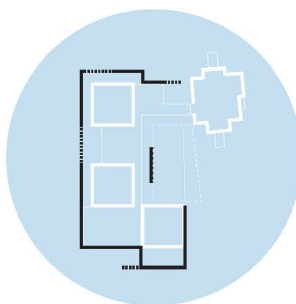
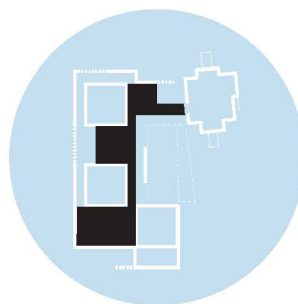
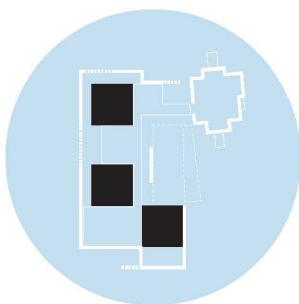
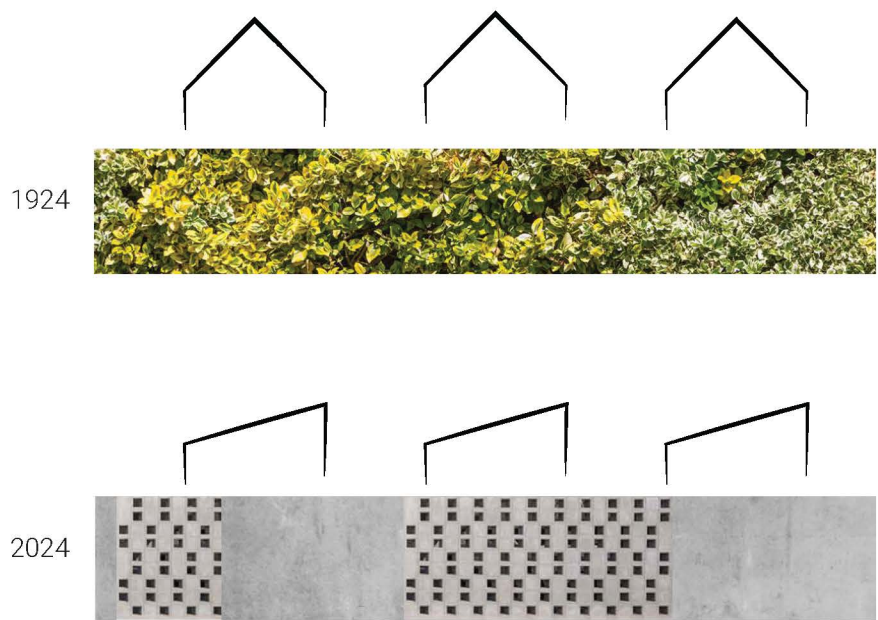
KONCEPT DOZIDAVE

Kako na sodoben način upororiti logiko vilške četrti?

V začetku 20. stoletja je meščansko vilsko četrtr z vidika okolice naznjanjala predvsem živa meja, iznad katere so se dvigale dvo- ali štirikapne strehe.

Dandanes je meščanska podoba v bistvenih elementih enaka, a se je njihova podoba spremenila. Klasično dvokapnico pogosto zamenja ravna streha, živo mejo pa ograje raznih vrst in oblik.

Vmesna pot, ki bi ohranjala tradicionalno podobo, hkrati pa sledila sodobnim smernicam, bi lahko bila četrtr volumnov z enokapnimi strehami. Te bi med seboj povezale dvokapnice z Vrtno ulice s štirikapno streho Bleiweisove vile. Volumni bi bili ograjeni z betonsko ograjo, ki pa bi z vstavljanjem votlih elementov imitirala organsko transparentnost žive meje.

VOLUMNI
Volumni, kjer se odvija program dnevnega varstva starejših, lahko sprejmejo vsak po 20 varovancev in glede na zahtevano kvadrato v dveh etažah. V pritlični etaži je dnevni prostor z jedilnico in razdelilno kuhinjo. Prostor je oblikovan tako, da je kar se da prilagodljiv in tako omogoča opravljanje tako telesnih kot duševnih aktivnosti. V pritličju je tudi soba za počitek z dvema posteljama ter sanitarije za invalide in negovalna kopalnica. Nadstropje je bolj intimno in je namenjeno bolj tihi obliki druženja ali sproščanja. V kotu je tudi pisarna za zaposlene.

Volumni so kot najbolj intimen del celotnega objekta obdani z leseno fasado. Ta je sestavljena iz lamel, ki sicer velike steklene površine prostorov skrivajo pred zunanostjo, hkrati pa še vedno dopuščajo vstop svetlobe. Gostota lamel se glede na potrebe spreminja in v linearno kompozicijo vnese element dinamičnosti, k tej pa pripomore tudi enokapna streha, katere vrhovi so obrnjeni vsak v svojo smer.

VMESNI PROSTOR
Volumni dnevnega varstva so med seboj in z vilo prav tako povezani z vmesnim prostorom, katerega program je namenjen tako dnevnemu varstvu kot centru aktivnosti. Notranji prostor zajema prostore, kjer je predvideno druženje tako skupin kot posameznikov, prostor za vadbo in skupno jedilnico, zunanji prostor pa zajema atrij z vrtilki na eni strani in sprehajalno pot z manjšim trgom na drugi.

Vse te prostore povezuje živahna in slikovita pot, ki se prepleta skozi okolje in ustvarja dinamično interakcijo med zunanjimi in notranjimi prostori, javno in zasebno sfero ter introvertiranimi in ekstrovertiranimi območji, kar spodbuja bogato in zanimivo izkušnjo za vse, ki po njej potujejo.

Fasada tega arhitekturnega elementa je kar se da transparentna in je na vseh mestih, kjer je to mogoče, steklena. Izbrana so drsna stekla z v tla skritim okvirjem; tako se izognemo pragovom, ki v objektih z globalno oviranimi osebnimi niso dobrodošli, ter vizualno notranjost povežemo z zunanostjo.

OBOD
Tretji arhitekturni element objekta je obod, ki na nekaterih mestih igra vlogo zunanje stene, na nekaterih pa podporna zidu. Objekt je 1,10m pod nivojem terena, kar omogoča nemoteno povezavo z vilo, hkrati pa prostor tudi ograjuje. Tak prostor je za demente posameznike dobrodošel, saj omejuje k tavanju nagnjene posameznike. Uspešno se izogniti klasični ograji, ker bi ta glede na naravo objekta negativno vplivala na dostojanstvo starejših.

S tako zasnovo je omogočeno starostnikom varno, odraslo in samostojno okolje, saj se starostniki lahko svobodno gibajo po objektu. Edini izhod iz objekta, z izjemo požarnih izhodov, je namreč čez Bleiweisovo vilo, ki ga nadzoruje recepcija.

Betonski obod imitira vlogo žive meje v vilski četrti. Ker je ta transparentna, je na nekaterih mestih transparenten tudi obod. To je doseženo z vstavljanjem votlih betonskih kock, ki ustvarjajo igro svetlobe in senc, omogočajo pogled ven ter ohranjajo občutek zaprtosti in zaščite, z zunanje strani pa so to arhitekturni akcenti sicer monolitne betonske strukture.

Pogled na interni trg s sprehajalne poti v dozdavi

KONCEPT PRENOVE VILE

Kakšna je pot obiskovalca "Bleiweisove vile"?

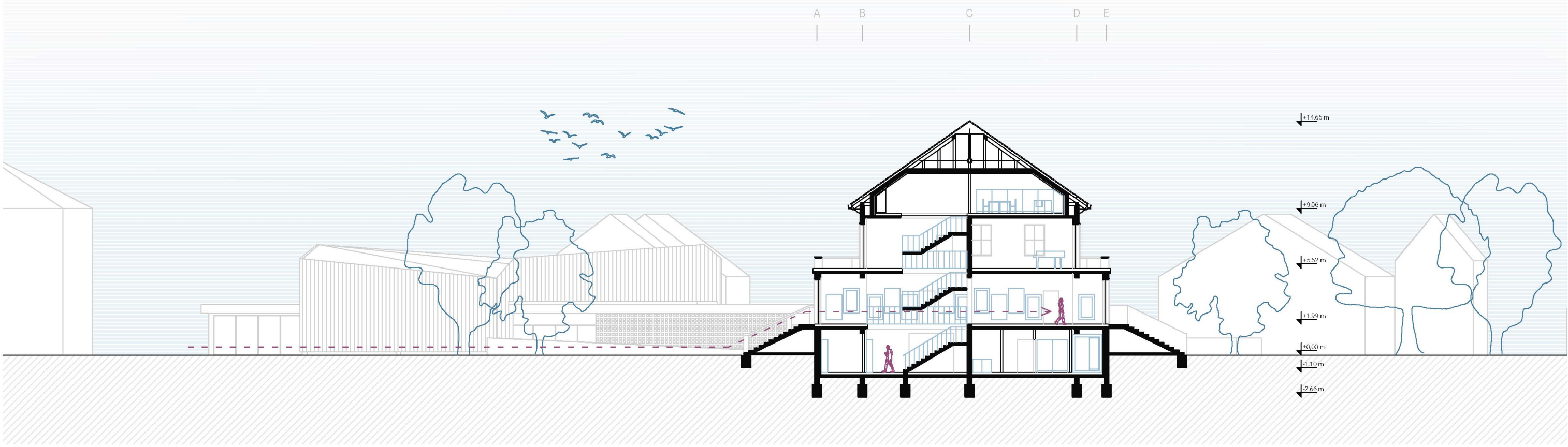
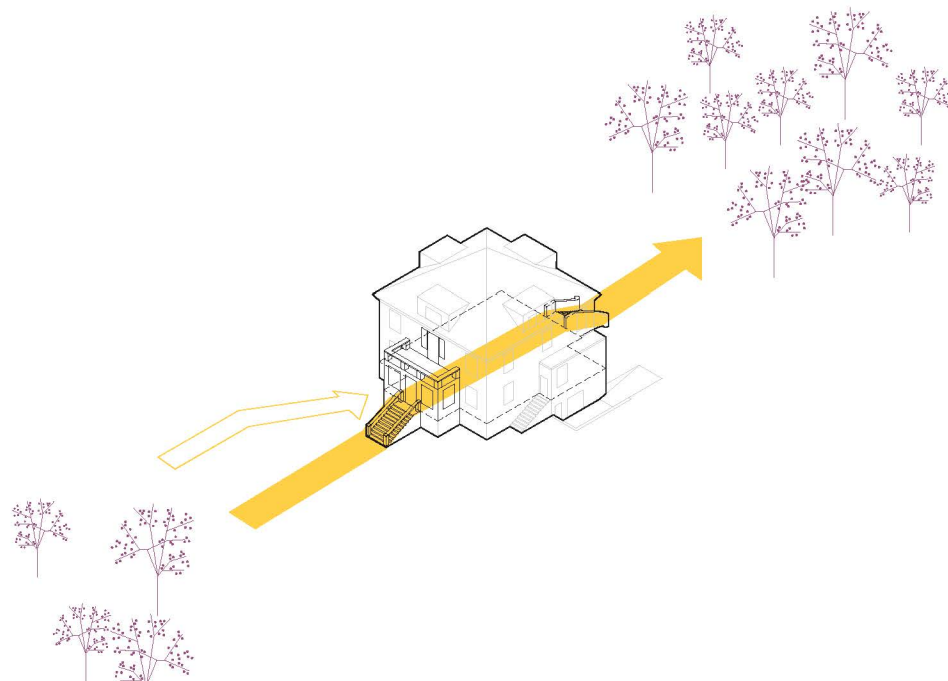
S predlaganim podaljšanjem parka do Stošičeve ulice bi se lega vile znašla na sredini zelenih površin, dostopnih vsem. Zato je smiselno, da se Bleiweisova vila odpre širši javnosti in ne samo starostnikom.

Od zunaj k vstopu vabi stopnišče s transparentnimi vrati, ki odpirajo pogled v avlo z razstavnim prostorom z glavnim stopniščem. Sprehod skozi vilo spodbudijo razstavljene umetnine ter razgled na nadaljevanje parka skozi prav tako transparentna vrata na drugi strani objekta.

Na ta način se vili dodeli vloga glavnega vhoda v celoten objekt. Os je dodatno poudarjena z vhodom za globalno ovirane posameznike, ki preko klančine vodi do recepcije v kletni etaži dozidave.

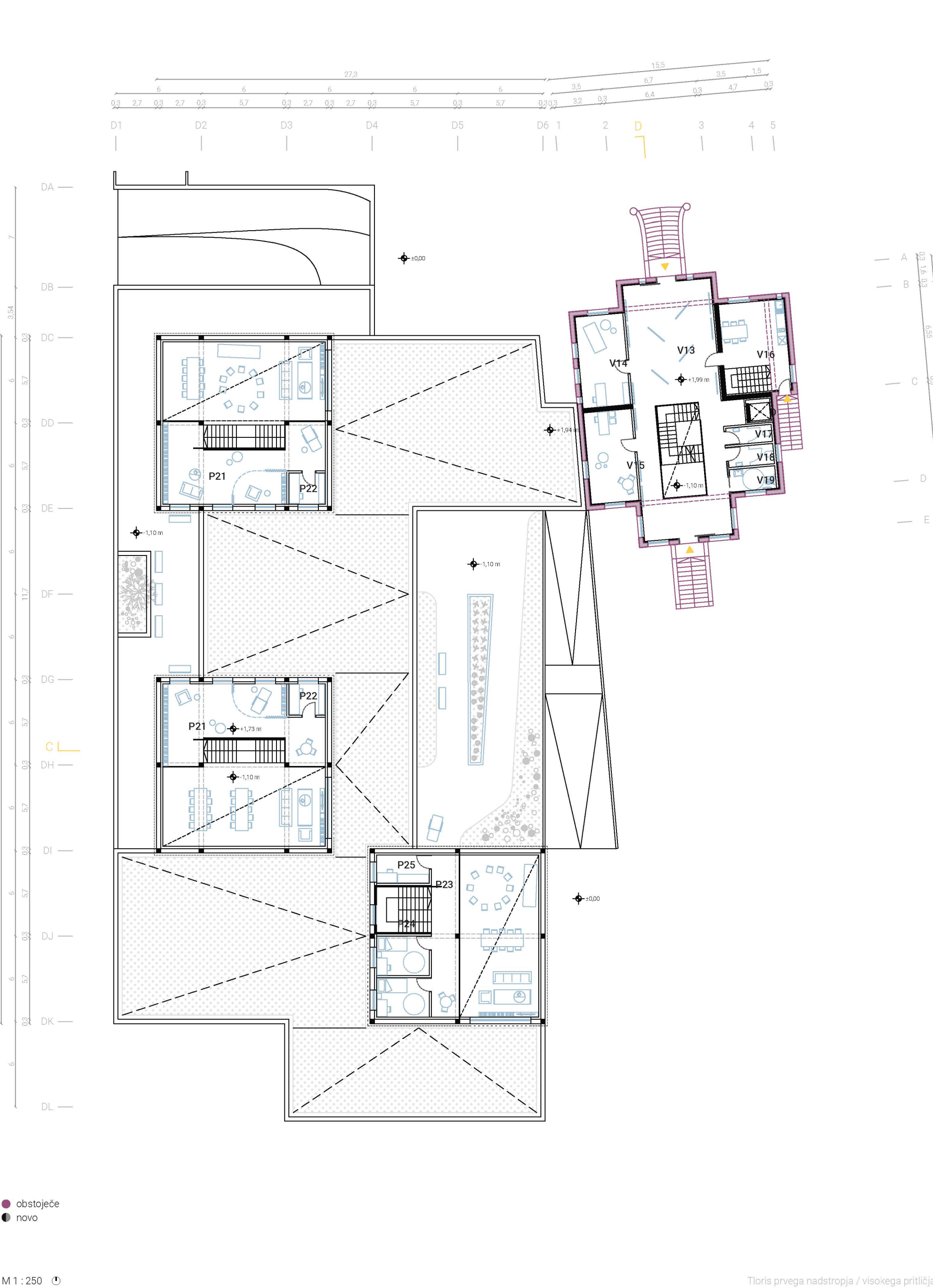
Cilj je, da se k obisku vile privabi tudi meščane, ki sami niso del dnevnega centra. V kolikor se na vходу znajdejo, bodisi namenoma ali pa zgolj iz trenutne radovednosti, vedo, da so v prostor vabljeni in zaželeni, zato se ne orbežno temveč nadaljujejo svojo pot skozi vilo.

V končni posledici je zagotovljeno medgeneracijsko prepletanje, ki starostnikom da občutek pestrosti vsakdana in vključenosti v družbo.

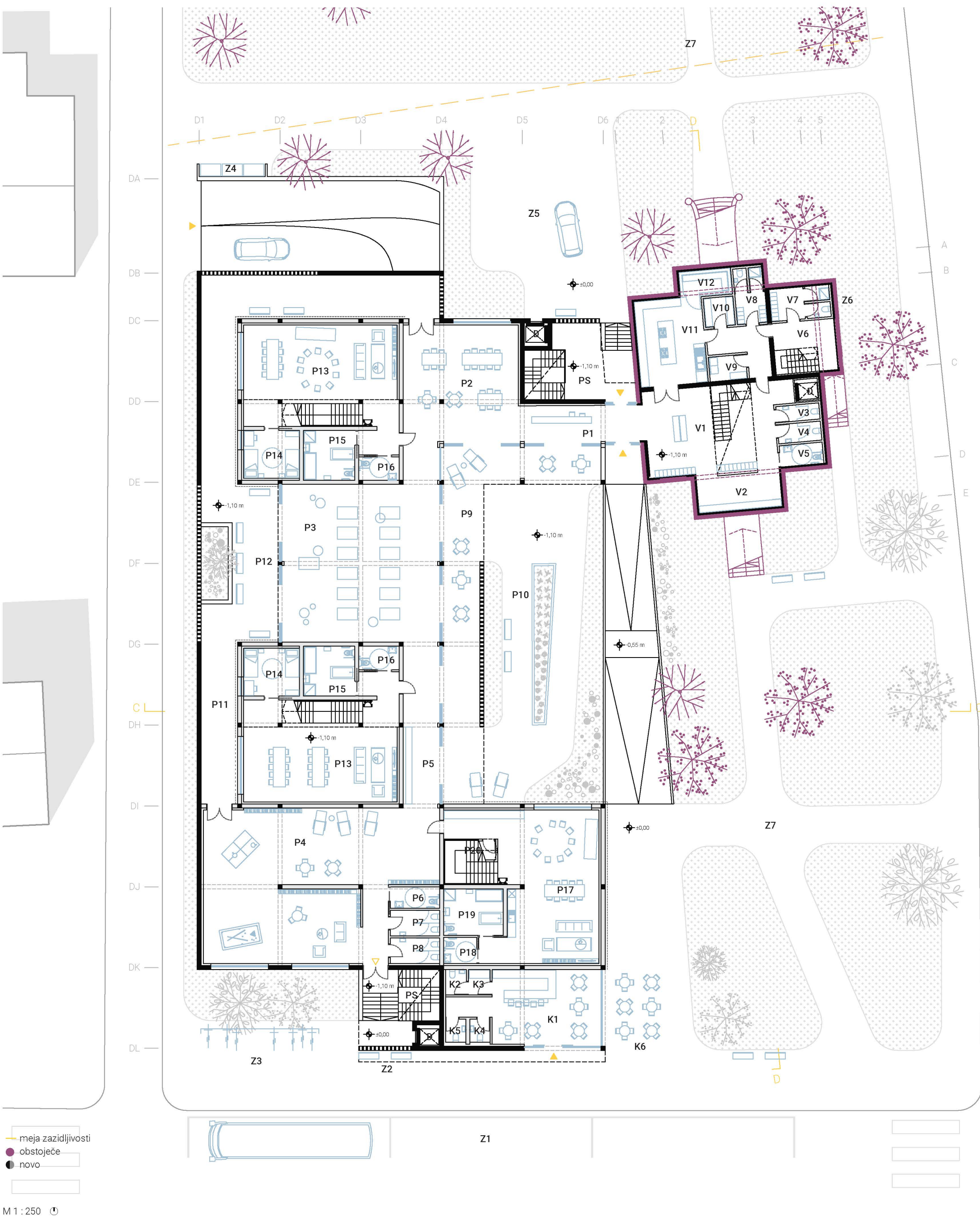
M1: 250

Prenov D-D

M1: 250

Tloris prvega nadstropja / visokega pritličja

M1: 250

D	dvigalo	2,90	m²
PS	poštarno stopnišče	28,29	m²
V1	garderoba	64,19	m²
V2	prostor za opremo in delovne pripomočke	17,36	m²
V3	sanitarje - moški	3,84	m²
V4	sanitarje - ženske	4,54	m²
V5	sanitarje - invalidi	5,05	m²
V6	hodnik	31,31	m²
V7	garderoba - moški	10,54	m²
V8	garderoba - ženske	9,11	m²
V9	prostor za čistila in umazano perilo	5,08	m²
V10	shramba čistega perla	4,79	m²
V11	razdelilna ulna kuhinja	32,37	m²
V12	hladilnica	7,66	m²
V13	avla z razstavnim prostorom	94,67	m²
V14	prostor delovnega terapevta	21,61	m²
V15	prostor delovnega terapevta	21,61	m²
V16	čajna kuhinja	23,41	m²
V17	sanitarje - moški	3,84	m²
V18	sanitarje - ženske	4,54	m²
V19	sanitarje - invalidi	5,05	m²
P1	vstopna avla z recepcijo	26,06	m²
P2	skupna jedilnica	86,18	m²
P3	prostor za vadbo	136,89	m²
P4	prostor za druženje	184,29	m²
P5	hodnik	35,21	m²
P6	sanitarje - invalidi	5,84	m²
P7	sanitarje - ženske	6,94	m²
P8	sanitarje - moški	7,48	m²
P9	gornja terasa	93,31	m²
P10	zunanj atrij z vrtilki	208,75	m²
P11	sprehajalna pot	122,96	m²
P12	trg	66,69	m²
P13	drevena soba, jedilnica in razdelilna kuhinja	96,54	m²
P14	prostor za počitek	15,91	m²
P15	negovalna kopalnica	14,06	m²
P16	sanitarje - invalidi	5,25	m²
P17	drevena soba, jedilnica in razdelilna kuhinja	99,32	m²
P18	sanitarje - invalidi	5,18	m²
P19	negovalna kopalnica	15,25	m²
P20	prostor za opremo in delovne pripomočke	5,43	m²
P21	galerija	51,68	m²
P22	pisarna	6,35	m²
P23	galerija	22,57	m²
P24	soba za počitek	10,23	m²
P25	pisarna	7,44	m²
K1	kavarna	50,99	m²
K2	sanitarje - zaposleni	2,90	m²
K3	skladišče	3,00	m²
K4	sanitarje - moški	2,59	m²
K5	sanitarje - ženske	2,59	m²
K6	terasa		
Z1	avtobusno postajališče		
Z2	avtobusna postaja		
Z3	kolesarnica		
Z4	ekološki otok		
Z5	dvorišče		
Z6	dostavni prostor		
Z7	Bleiweisov park		

Tloris pritličja